

Vertrouwen houdt economie draaiend.

Ivan Van de Cloot
Hoofdeconoom
Itinera Institute

Al meer dan dertig jaar denken economen met een Pavlov-reflex aan tweedehandsauto's als het gaat over de rol van vertrouwen in de economie. Nobelprijswinnaar George Akerlof modelleerde voor het eerst het begrip 'asymmetrische informatie' aan de hand van de tweedehandsautomarkt. Doordat de verkoper bijna per definitie veel beter op de hoogte is van de kwaliteit van de auto, zal de koper door zijn relatieve onwetendheid slechts bereid zijn de prijs te betalen voor de gemiddelde kwaliteit.

Daardoor zal de verkoper echter zijn goede wagens niet meer willen aanbieden tegen die gemiddelde prijs, zodat de gemiddelde kwaliteit nog daalt. Als het vertrouwen tussen koper en verkoper helemaal zoek is, zal er zelfs geen markt meer zijn voor tweedehandsauto's. Dat is een situatie waarin iedereen verliest maar die bij gebrek aan vertrouwensmechanismen onontkoombaar kan zijn.

In kleine, dichte gemeenschappen waar iedereen elkaar kent, is er meestal voldoende vertrouwen om bovenstaande marktfaling te vermijden. Van belang is niet alleen de grootte van de gemeenschap. Ook het feit dat bijvoorbeeld iedereen een religie aanhangt die het terugdraaien van de kilometerteller beschouwt als fout gedrag, kan vertrouwen genereren. Sommigen zien vooral een rol voor de overheid weggelegd, maar dat wijst vaak op een dalend geloof in de kracht van moraliteit.

Om markten efficiënt te laten werken heb je vertrouwen nodig, en moraliteit kan daarvoor zorgen. Dat gedachtegoed vinden we al bij Adam Smith. Vertrouwen zorgt ervoor dat je in een winkel waar je nog nooit geweest bent, kan binnenstappen en een product kopen zonder wakker te liggen of het product werkt of niet. Uiteraard is er in een moderne markteconomie ook nood aan rechtsregels waarop men zich kan beroepen bij bedrog, maar voor de meeste dagelijkse producten is het niet kosteneffectief daarvan gebruik te maken. Net daarom is het goed dat je vertrouwen kan hebben.

Vertrouwen houdt economie draaiend.

Onderzoek toont aan dat vertrouwen cruciaal is om een klimaat tot stand te brengen waarin ondernemerschap en investeringen floreren. Zonder dat vertrouwen stagneert een economie. Dat impliceert vertrouwen dat de overheid geen inbreuk mag plegen op het eigendomsrecht, maar ook dat ze haar recht om belasting te heffen en de wisselkoers te manipuleren niet misbruikt zodat consumenten en bedrijven in vertrouwen handel kunnen drijven. Dat vertrouwen wordt helaas vaak geschonden.

MISBRUIK VAN HET RECHTSSYSTEEM

Vaak wordt gedacht aan de kwaliteit van producten, maar ook de bedrijven moeten kunnen vertrouwen in de consumenten. Dat vertrouwen wordt in de VS echter op grote schaal geschonden. Een recente schatting komt op 260 miljard dollar schade (2,2 procent van het bruto binnenlands product) ten gevolge van rechtszaken tegen producenten, om soms erg lichtvaardige redenen. Er is een hele juridische industrie geënt op dergelijk misbruik van het rechtssysteem. Bovendien remt dat de creativiteit en de innovatie. In een maatschappij waar vertrouwen heerst, worden dergelijke transactiekosten echter tot een minimum beperkt, wat alle kansen geeft voor welvaartscreatie. Lange tijd gold dat bankiers veel vertrouwen genoten van hun klanten.

Recent nog is aangetoond dat dat ook in België niet meer zo sterk is als vroeger. Laten we echter hopen dat niet iedereen over dezelfde kam worden geschoren. De excessen op de Amerikaanse kredietmarkt van de rommelkredieten stuiten de meeste Belgische bankiers tegen de borst. Zelf heb ik enkele jaren geleden tegenover de vertegenwoordigers van het Internationaal Monetair Fonds (IMF) de waarde van vertrouwen in het Belgische relatiebankieren verdedigd tegen hun absolute geloof in het zogenaamde transactiegebaseerde banksysteem in de VS. Toen werden mijn argumenten weggelachen: de lettersoep van verpakte rommelkredieten als 'CDO', 'MBS' en ga zo maar voort maken bankiers als vertrouwenspersonen van gezinnen en bedrijfsleiders volledig ouderwets. Ik ben benieuwd of de heren van het IMF daar vandaag nog zo van overtuigd zijn.

Ivan **Van de Cloot**
Hoofdeconoom
Itinera Institute

Onafhankelijke denktank en doetank voor duurzame economische groei en sociale bescherming.
"Think-tank" et "do-tank" indépendant pour une croissance économique et une protection sociale durables.

Itinera Institute VZW-ASBL
Boulevard Leopold II Laan 184d - B-1080 Brussel - Bruxelles
T +32 2 412 02 62 - F +32 2 412 02 69
info@itinerainstitute.org www.itinerainstitute.org

Verantwoordelijke uitgever - Editeur responsable: Marc De Vos, Directeur
